

СИНТЕЛЕКТИЧНІ ЗАСАДИ ЕКОЕКОНОМІКИ

О. В. Іванюк, к. е. н., доцент
М. Ф. Плотнікова, к. е. н., доцент
Житомирський національний агроєкологічний університет
Л. Л. Капітула, к. е. н., с. н. с.
Інститут сільського господарства Полісся НААНУ
Є. І. Ходаківський, д. е. н., професор
Житомирський національний агроєкологічний університет

Насамперед, про коректність назви «екоєкономіка» чи «непритупцювали» ми дві частини «еко», посилюючи синтелектичний зміст повтору? Нагадає у вузькому значенні синтелектика – це економіка інтелекту. Оскільки «інтелект» – це категорія фізіократичної (природної) економіки, політекономісти (компаративісти) ніяк не згодні, бо за їх твердженням інтелект, свідомість, духоматерію ніяк не можна покласти на мову симіотиків та, звісно, комп'ютерну програму.

Для спрощення дискусії, розпочатої у тезах, повернемося до корінного слова «економіка». З давніх-давен його (термін) поділяють на дві частини – «есо», «пoтoс», – «есо» – оточуючий нас світ, природа, а «пoтoс» – знання, пізнання, усвідомлення, вивчення. Отже, це категорія синтелектики, а не «ефективне використання обмежених ресурсів», або «вміння господарювати», як нині прийнято в економічній школі.

Як бачимо, криза економічної думки, одним із проявів якої є нехтування необхідністю дотримання природних законів у суспільно-господарському бутті, породжує не господарювання, а деструктивне

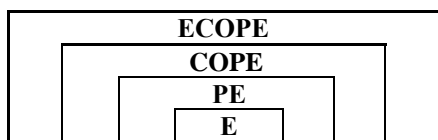
господарювання, наслідками якого стає дедалі зростаюче антропогенне та похідне від нього техногенне навантаження на природне середовище. Шквальне розгортання екологічної кризи, породжене такою дисенациєю (невідповідністю), призводить до загрози глобального колапсу. З огляду на істотну зумовленість кризи чинниками світоглядного характеру, фізична економіка та домінуючий нині її напрямок синтелектика стає сучасною концептуальною основою виведення національного та світового господарства із кризового стану. Відтак, за висловом нині діючого Всеукраїнського товариства фізіократів ім. С. Подолинського, яке очолює д. е. н., професор В. О. Шевчук, фізіократичну теорію доречно розглядати як «ідеологію вписування економічних систем у природне середовище». Опираючись на викладені засади, насамперед, враховуючи природні закони економічного буття, необхідно побудувати таку модель суспільного господарювання та обґрунтувати сценарії переходу до неї, реальне використання яких являтиме собою прикладний аспект застосування цієї ідеології.

Історичний досвід показує, що найтривалішим був процес утворення економічних основ суспільного буття. Їх доповнення ринковими механізмами забезпечило формування ринкової моделі господарювання, а потреба подолання суперечностей і вад ринкової економіки зумовила необхідність дотримання соціальної орієнтації. Проте, країни, що скористалися цією моделлю, швидко переконалися в обмеженості соціальної ринкової економіки. Адже зовні привабливий високий рівень матеріального добробуту базується в кінцевому рахунку на інтенсивному індустріалізмі, який завдає все відчутнішої шкоди довкіллю. Тому набуває актуальності модель екологічно та соціально орієнтованої ринкової економіки (ЕСОРЕ), запровадження якої демонструє реальну можливість «вписування» господарських систем у природне середовище (рис. 1).

Її екологічний компонент є обмежуючим параметром, який має об'єктивну пріоритетність і тому вимагає жорсткої субординації інших складових моделі, соціальний — цільовим орієнтиром, що спрямовує господарювання у гуманістичне русло, а ринковий описує механізм розвитку господарських систем.

Прикладне використання моделі стає можливим завдяки обґрунтуванню сценаріїв «вписування» економічних систем у природну сферу. Відтак перехід до моделі ЕСОРЕ передбачає втілення низки стратегій, якими є: 1) соціальна орієнтація ринкової економіки, 2) екологізація соціально-орієнтованої економіки, 3) екологічна стандартизація господарюючих систем. Але останнім часом у зв'язку

із активізацією дискусії (С. Ходаківський, І. Ханін, Ю. Канигін та ін.) про ноосферне майбутнє інтелектуальних формувань та з приводу дев'яносторіччя з часу оприлюднення інтелектуальної ідеї розвитку національної економіки України першим президентом академії наук В. Вернадським, який в 1925 р. відзначав «... Ця сила є розум людини, спрямована й організована воля як істоти суспільної...». «Біосфера переходить у новий еволюційний стан – у ноосферу, перетворюється науковою думкою соціального людства», можна дивитися в наше майбутнє впевнено. Воно в наших руках і ми його не випустимо.

Умовні позначення:

Е — економіка;

PE — ринкова економіка;

COPE — соціально орієнтована ринкова економіка;

ECOPE — екологічно та соціально орієнтована ринкова економіка.

Рис. 1. Екологічно та соціально орієнтована ринкова економіка як модель «вписування» господарських систем у природну сферу

Джерело: сформовано на основі [1].

У наш час в світовій цивілізації з'явилися напрями щодо використання безвичерпної інтелектуальної енергії. Наразі є відкриття М. Руденка про наявність духоматерії, дослідження в галузі торсійних полів Е. Мулдашева та І. Грабара, а у 2016 р. публікації Ю. Канигіна та І. Кушера «Фізична економія енергії історичного прогресу», в якій автори повідомляють про фізичну економію, яка набирає все більше обертів в різних країнах світу. В. Шевчуком продовжено та розвинуто ідеї В. Вернадського, С. Подолінського та М. Руденка щодо єдності Всесвіту та процесів у ньому, відзначено особливу роль України як потужної аграрної держави у їх становленні. На ідеях фізичної економії необхідно будувати в нинішніх умовах співробітництва Заходу зі Сходом (включаючи Китай), спираючись на проблеми системної кризи. Дане дослідження побудоване на базі структурно-логічного конструювання, системних досліджень, синергетичного аналізу та основних принципів синтелектики, що розглядаються як макроскопічна теорія творчості, вивчає міжособистісні інтелектуальні зв'язки та механізм формування

колективного знання. За даними Ю. М. Канигіна та В. І. Кушерця в виробничих процесах «попереду» крокує інтелектуальна праця, коефіцієнт корисної дії якої може бути нескінченим. А людина, як робоча сила, засіб виробництва, в кращих випадках досягає до 90% ККД.

Отже, в нас є підстави модернізувати модель ЕСОРЕ, окреслюючи зазначені нею стратегії під загальною оболонкою ноосферної економіки, інструментарієм пізнання якої є синтелектика.

Література

1. Шевчук В. Наукова школа фізичної економії: світовий вимір і цивілізаційна перспектива [Електронний ресурс] / В. Шевчук. – Режим доступу : <http://tudenkomd.narod.ru/Pereklad.htm>.

2. Канигін Ю. М. Фізична економія: (Енергія історичного прогресу) / Ю. М. Канигін, В. І. Кушерець. – К. : Знання України, 2016. – 47 с.

3. Ханін І. Г. Ноосфера Вернадського і проблеми економіки / І. Г. Ханін, М. В. Поляков // Мегатренди світового розвитку та економічні перспективи України : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 30 червня 2016 р. – К. : ВГО Українська Асоціація Економістів-Міжнародників, 2016. – С. 48–49.

4. Руденко М. Энергия прогресса. Очерки по физической экономии / М. Руденко. – К. : Михайлюта А. А., 2010. – 544 с.

5. Вернадський В. І. Біосфера та ноосфера / В. І. Вернадський. – М. : Айрис-прес, 2004. – 576 с.

6. Грабар І. Г. Синергетика економічних систем : навч. посіб. / І. Г. Грабар, Є. І. Ходаківський, О. В. Вознюк [та ін.] – Житомир. – 2003. – 244 с.

7. Грабар І. Г. Мікрорезонансні технології та секрети довголіття (Жити до 140 – доступно кожному!) / І. Г. Грабар. – Житомир : Євенок О. О., 2012. – 147 с.

8. Канеман Д. Рациональный выбор, ценности и фрейми / Д. Канеман, А. Тверски // Психологический журнал. – 2003. – Т. 24. – № 4. – С. 31–43.

9. Карузо Д. Р. Емоційний інтелект керівника: як розвивати й використовувати чотири базові навички емоційного лідерства / Д. Р. Карузо П. Соловей. – К. : Самміт Книга, 2016. – 296 с.

10. Ходаківський Є. І. Психологія управління : підруч. / Є. І. Ходаківський, Ю. В. Богоявленська, Т. П. Грабар. – 5-те вид., переробл. та допов. – К. : ЦУЛ, 2016. – 492 с.

11. Плотнікова М. Ф. Конкурентна стратегія розвитку аграрних формувань / М. Ф. Плотнікова // Наук. вісн. Львів. нац. ун-ту вет. мед. та біотех. ім. С.З. Гжицького. – 2007. – № 4 (35), т. 9, ч. 2. – С. 202–206.

12. Khodakivsky E. Rural business and it's infrastructure management in Ukraine / E. Khodakivsky, Yu. Bogoyavlenska, M. Plotnikova, S. Tyschenko // Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development. – 2009. – №. 17 (2). – P. 147–156.

13. Plotnikova M. Innovational investment development vector of rural territories / M. Plotnikova, Yu. Bogoyavlenska // Management theory and studies for rural business and infrastructure development. – 2014. – Vol. 36, № 2. – P. 382–393.

14. Bogoyavlenska Yu. The modern social and economic policy of Ukraine: problems of providing for and enhancing of adequate living standards and quality of life / Yu. Bogoyavlenska, M. Plotnikova, E. Khodakivsky // Management theory and studies for rural business and infrastructure development. – 2010. – № 21 (2). – P. 18–26.